

«Το Τραγούδι του Σόλομον» της Τόνι Μόρισον: Η αξέχαστη ιέρεια της αφροαμερικανικής λογοτεχνίας στα καλύτερά της.

ΜΑΪΟΥ 30, 2021 • BIBAIO

Ένα από τα κορυφαία επιτεύγματα της σπουδαίας Τόνι Μόρισον που πλάθει ένα σύμπαν ρεαλιστικό και συνάμα αρχέτυπα μυθολογικό

Κείμενο: **Κωστής Καλογρούλης**

Στο περίφημο δεύτερο κεφάλαιο της *Βουής και της Μανίας* του Γουίλιαμ Φώκνερ, ένα από τα πιο μαγευτικά αποσπάσματα πρόζας στον εικοστό αιώνα, το κεντρικό πρόσωπο είναι ο αυτόχειρας Κουέντιν Κόμπσον. Ο Ζαν Πολ Σαρτρ είχε σχολιάσει χαρακτηριστικά ότι η προοπτική του Κουέντιν είναι προσκολλημένη στο παρελθόν και άρα ο ίδιος ανήμπορος να αντιληφθεί την ελπίδα στο μέλλον, εξ' ου και η αυτοκαταστροφική του τάση. Ο Σαρτρ χρησιμοποίησε την αναλογία ενός κάρου που προχωρούσε μπροστά με τον Κουέντιν να κάθεται πίσω και να κοιτάει τον δρόμο που αφήνει πίσω.

Στο *Τραγούδι του Σόλομον* της Τόνι Μόρισον, υπάρχει μια ανάλογη σκηνή στα πρώτα κεφάλαια. Ο μικρούλης ακόμα Μίλκμαν, πρωταγωνιστής του μυθιστορήματος, αναγκαζόταν να στριμωχτεί στο πίσω μέρος του αυτοκινήτου όταν η οικογένεια έκανε τις κυριακάτικες βόλτες της στην πόλη, δίπλα στις αδερφές του, από όπου και κοιτούσε μέσα από το πίσω παράθυρο τον δρόμο πίσω. Ενδεχομένως αυτό να προϋποθέτει την ακόλουθη αναζήτηση του ενήλικα Μίλκμαν προς τις ρίζες της οικογένειάς του, μια αντίστοιχη προσκόλληση προς ένα τραυματικό παρελθόν που συνοψίζει το αβάσταχτο βάρος της ιστορίας των Αφροαμερικανών, μιας ιστορίας γεμάτης πόνο και αμαρτία.

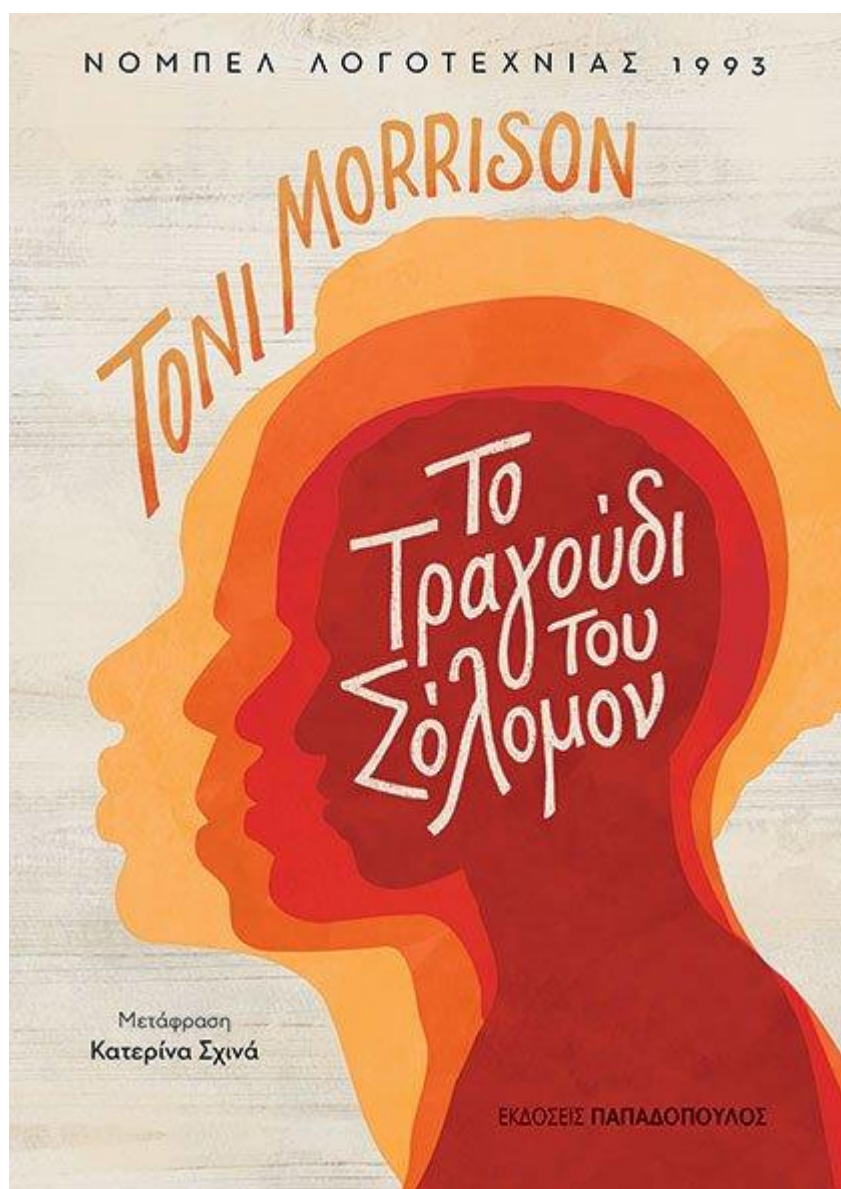

Το *Τραγούδι του Σόλομον* (1977) είναι αναμφίβολα ένα από τα κορυφαία επιτεύγματα της σπουδαίας Τόνι Μόρισον (1931-2019, Νόμπελ λογοτεχνίας 1993). Μαζί με την περίφημη *Αγαπημένη* και το πολύ δυνατό ντεμπούτο της *Τα Γαλάζια Μάτια* θεωρώ ότι αποτελούν σημεία αναφοράς στη λαμπρή της εργογραφία.

Η Μόρισον υπήρξε μία εκ των σημαντικότερων Αμερικανών πεζογράφων στο δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα επειδή **δημιούργησε τη δική της μυθολογία, μια μυθολογία ριζωμένη στην πολυτάραχη ιστορία της βασανισμένης φυλής της, μια μυθολογία που βασίζεται στο ταμπού του συλλογικού ενοχικού συνδρόμου που έχει σημαδέψει τις Ηνωμένες Πολιτείες**. Είναι όμως και μια μυθολογία που αφομοιώνει τις υφολογικές καινοτομίες του όψιμου μοντερνισμού, που ενσωματώνει την παράδοση συγγραφέων όπως ο Φώκνερ και ο Ραλφ Έλισον. Παρά τη διεθνή αναγνώριση και επιτυχία, η Μόρισον άλλωστε ανέκαθεν υπήρξε μια απαιτητική συγγραφέας, αλλά και μία εξαιρετική γνώστης της παγκόσμιας λογοτεχνικής ιστορίας, έχοντας εργαστεί για χρόνια ως επιμελήτρια εκδόσεων και αργότερα ως ακαδημαϊκός.

Δεν έχει κανείς άλλωστε παρά να αναλογιστεί μόλις το πρώτο κεφάλαιο. Σε αυτό έχουμε Βιβλικές αναφορές, αναφορά στο παραμύθι Ρουμπελστίλτσκιν, έχουμε έναν άνθρωπο που φοράει φτερά και πηδάει από τη σκεπή του τοπικού νοσοκομείου. Η Μόρισον υφαίνει το μυθολογικό της σύμπαν εξ' αρχής με προσοχή στη λεπτομέρεια. Τα ονόματα έχουν συμβολική βαρύτητα: ο πρωταγωνιστής Μείκον «Μίλκμαν (γαλατάς)» Ντεντ (νεκρός), το νοσοκομείο Μέρσι (έλεος, το οποίο οι ντόπιοι νέγροι αποκαλούν «χωρίς έλεος» επειδή μέχρι τη δεκαετία του '30 δεν δεχόταν κανένα έγχρωμο ασθενή και ανάγει την έννοια του ελέους σε κεντρική στο μυθιστόρημα), μέχρι και ο τίτλος του έργου, ο οποίος παραπέμπει στο Άσμα Ασμάτων. Η Μόρισον

πλάθει ένα σύμπαν ρεαλιστικό και συνάμα αρχέτυπα μυθολογικό, με διάφορες κλωστές που αν επιχειρήσει κανείς να ξετυλίξει θα τον οδηγήσουν σε ενδιαφέροντα μονοπάτια.

Η πλοκή κινείται γύρω από την ιστορία μιας οικογένειας Αφροαμερικανών σε μια πόλη του Μίσιγκαν από τις αρχές της δεκαετίας του 1930 ως τη δεκαετία του 1960, με επίκεντρο τον Μίλκμαν. Θα έλεγε κανείς ότι το μυθιστόρημα είναι μεταξύ άλλων και ένα είδος *bildungsroman*, ένα έργο ωρίμανσης και ουσιαστικής ενηλικίωσης από πλευράς πρωταγωνιστή, του οποίου η οδύσσεια – αναζήτηση του γενεαλογικού του δέντρου τον οδηγεί από μια εγωιστική, ηδονιστική και ανεύθυνη αντίληψη για τη ζωή σε μια πιο κατασταλαγμένη συνειδητοποίηση του σύνθετου ρόλου του στις Η.Π.Α. της δεκαετίας του εξήντα, στον κύκλο της φυλετικής βίας αλλά και στη λυτρωτική δύναμη της αγάπης. Η έννοια της «πτήσης» είναι κεντρική στο μυθιστόρημα και αποκτά πολλά νοηματικά επίπεδα: από την πρώτη σκηνή με την πτήση – πτώση από τη σκεπή του νοσοκομείου Μέρσι, ως τη συμβολική πτήση των σκλάβων προς την Αφρική σύμφωνα με τον παλιό θρύλο, από την πτήση – φυγή

από τα δεσμά της ζοφερής κοινωνικό-πολιτικής πραγματικότητας για τους μαύρους πολίτες στις Η.Π.Α. ως την πτήση από τα δεσμά των προσωπικών εμποδίων ενός παρωπιδικού εγωισμού.

Αυτό υπήρξε και το πρώτο μυθιστόρημα της Μόρισον που επικεντρωνόταν σε άντρα πρωταγωνιστή. Όπως είναι φυσικό, η Μόρισον στα περισσότερα έργα της είχε επιλέξει τη γυναικεία προοπτική, υπογραμμίζοντας πάντα το ακόμα πιο σύνθετο ζήτημα της διπλής ταυτότητας γυναίκας και Αφροαμερικάνας. Ακόμη και εδώ όμως, ορισμένα από τα πιο σπαρακτικά αποσπάσματα του βιβλίου αφορούν γυναίκες, τόσο την Πάιλετ και την Χάγκαρ όσο την Κορίνθιανς και τη Ρουθ, με τη Μόρισον να μην απομακρύνεται και πολύ από την ευαισθητοποιημένη θηλυκή οπτική και να εξακολουθεί να βρίσκει συγκινητικούς τρόπους να επιδεικνύει τη συστηματική θυματοποίηση των γυναικών και εντός του συστήματος αξιών της αφροαμερικανικής κοινότητας.

Θα κλείσω με ένα απλό και δογματικό σχόλιο που πιστεύω ότι συνοψίζει συνεκτικά τους λόγους που πρέπει κανείς να διαβάσει την Τόνι Μόρισον και ιδιαίτερα το συγκεκριμένο μυθιστόρημα: πολύ απλά *Το Τραγούδι του Σόλομον* είναι ένα σύγχρονο αριστούργημα.

-

«Το Τραγούδι του Σόλομον» της Τόνι Μόρισον κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος